

KARTOITUS SUOMALAISEN SEURAKUNTATYÖN RAKENTEISTA
JA JÄRJESTELYISTÄ RAASEPORIN ALUEELLA

Raportti 14.12.2011

Sami Lahtiluoma

Välitämme.

Kirkkopalvelut
Y-tunnus 0215281-7

Hietalahdenranta 13, PL 279, 00181 HELSINKI
p. 0207 54 2000, f. 0207 54 2103

etunimi.sukunimi@kirkkopalvelut.fi
www.kirkkopalvelut.fi

Kartoitus suomalaisen seurakuntatyön rakenteista ja järjestelyistä Raaseporin alueella

Johdanto

Espoon hiippakunnan tuomiokapituli käynnisti istunnossaan 15.8.2011 kartoituksen suomalaisen seurakuntatyön nykyisistä rakenteista ja kehittämistarpeista, taloudellisista resursseista ja niiden kehitysvaihtoehdoista sekä muista asiaan vaikuttavista keskeisistä tekijöistä Raaseporin seurakuntayhtymän alueella. Kartoituksen valmistumisajaksi määriteltiin 31.1.2012 ja sen tekijäksi valittiin Koulutuskeskus Agricola / kehittämiskonsultti Sami Lahtiluoma.

Raportissa kuvataan väkiluvun vähenemistä, talousvaikeuksia ja toiminnan vähenemistä. Näihin vastataan yleensä säästötoimilla, henkilöstöä ja toimintaa supistamalla. Tätä laskevaa trendiä on nimitetty myös organisatoriseksi anemiaksi, jossa supistuksen kierteestä ja säästämisestä tulee organisaation tärkein tehtävä. On toivottavaa, että tarpeellisten säästötoimien ja tehostamisen lisäksi ja rinnalla voitaisiin miettiä, miten toimintaa voidaan jatkossa kehittää ja parantaa. Miten toimintaa ja rakenteita voitaisiin kehittää niin, että ne muuttuneessa toimintaympäristössä vastaisivat entistä paremmin tulevaisuuden haasteisiin? Millaisten järjestelyjen jälkeen voitaisiin todeta toimintaan ja seurakuntalaisten palveluun sekä talouteen, hallintoon ja työyhteisöön liittyen, että ne ovatkin nyt paremmin kuin ennen?

1. Tausta, tarve ja tavoitteet

1.1. Kartoituksen tausta ja tarve

Seuraavassa kuvataan kartoituksen taustaa ja tarvetta sellaisena kuin se myös nähtiin tuomiokapitulien istunnossa, hiippakuntadekaani Kai Peltosen esittelyn pohjalta, 15.8.2011 ennen kartoituksen tekemistä.

Raaseporin seurakuntayhtymä on perustettu 1.1.2009. Yhtymään kuuluu kahdeksan seurakuntaa. Näistä Pohjan ja Karjaan suomalaiset seurakunnat kuuluvat Espoon hiippakuntaan ja muut kuusi (Bromarv, Ekenäs/Tammisaari, Karis svenska församling, Pojo svenska församling, Snappertuna, Tenala/Tenhola) kielellisin perustein Porvoon hiippakuntaan.

Suomenkielinen seurakuntatyö on Raaseporin seurakuntayhtymän alueella hajautettu useampaan pienehköön yksikköön. Karjaan suomalaiseen seurakuntaan (jatkossa myös Karjaan seurakunta) kuului 2 593 jäsentä ja Pohjan suomalaiseen seurakuntaan (jatkossa myös Pohjan seurakunta) 2 068 jäsentä 31.12.2010. Lisäksi Tammisaaren seurakunnassa on suurehko suomenkielinen vähemmistö (yli 1 000 henkeä), minkä johdosta suomenkieliseen työhön Tammisaaren seurakunnassa on 1970-luvulta lähtien osoitettu oma kappalainen. Tällä hetkellä Tammisaaren suomenkielisillä on myös oma nuorisotyöntekijä. Tenholan seurakunnassa suomenkielisiä on n. 280 henkeä. Tämä merkitsee, että seurakuntayhtymän alueella on suomenkielistä ev.-lut. kirkkoon kuuluvaa väestöä vähintäänkin n. 6 000 henkeä. Raaseporin seurakuntayhtymän Porvoon hiippakuntaan kuuluvista seurakunnista Tammisaari, Snappertuna, Tenhola ja Bromarv ovat kaikki kaksikielisiä.

Karjaan suomalainen seurakunta perustettiin kielellisin perustein 1.1.1997. Karjaan ja Pohjan seurakunnilla oli yhteinen kirkkoherran virka 1.10.2006 saakka, jolloin kyseinen järjestely lakkautettiin ja molemmat seurakunnat saivat oman kirkkoherran viran. Yhteistä kirkkoherran virkaa hoitanut Esa Lahtinen siirrettiin suostumuksensa mukaisesti Karjaan suomalaisen seurakunnan kirkkoherran virkaan em. päivämäärästä lukien. Espoon hiippakunnan tuomiokapituli antoi vaalissa enimmäkseen äännet saaneelle Juha Molarille valtakirjan Pohjan suomalaisen seurakunnan kirkkoherran virkaan 1.2.2008 alkaen.

Pohjan suomalaisen seurakunnan kirkkoherran virka tuli uudelleen avoimeksi, kun Espoon hiippakunnan tuomiokapituli istunnossaan 5.5.2011 myönsi samasta päivästä lukien kirkkohera Molarille eron ko. virasta. Rovasti Mikko Tervonen oli jo toiminut vt. kirkkoherrana Pohjassa 14.4. alkaen ja hän jatkoi tehtävässä 16.5.2011 asti. Istunnossaan 26.5.2011 tuomiokapituli määräsi pastori Seppo Särkiniemen vt. kirkkoherraksi ajalle 1. - 30.6.2011 ja istunnossaan 16.6.2011 tuomiokapituli päätti olla julistamatta Pohjan suomalaisen seurakunnan kirkkoherran virkaa haettavaksi 1.7. - 31.8.2011 sekä jatkaa pastori Särkiniemen määräystä vt. kirkkoherraksi ajalle 1.7. - 14.9.2011. Istunnossaan 15.8.2011 tuomiokapituli määräsi rovasti Mikko Tervosen uudelleen Pohjan suomalaisen seurakunnan vt. kirkkoherraksi 15.9.2011 alkaen.

Pohjan suomalainen seurakunta on viime vuosien aikana ollut yhtäältä rakenteellisten muutosten ja toisaalta seurakunnan toimintaa hankaloittaneiden olosuhteiden kohteena. Hiippakuntadekaani Kai Peltonen ja hiippakuntasihteeri Mika Nurmi tapasivat Pohjan suomalaisen seurakunnan silloisen vt. kirkkoherran Mikko Tervosen sekä seurakunnan vakinaisen henkilöstön

Pohjassa 12.5.2011. Tärkeimmäksi nähtiin saada pikaisesti seurakuntaan aktiivisesti läsnä oleva ja toimiva johto. Käytännössä tällä tarkoitettiin uuden vakinaisen kirkkoherran saamista ilman viivytyksiä. Neuvottelun päätteeksi sovittiin, että konsultointi- tai kehittämisprosessin tarvetta arvioidaan uudelleen siinä vaiheessa, kun kirkkoherran viran tilanne on selvinnyt.

Tämän kartoituksen taustalla on kysymys, onko hajautettu järjestely kaikilta osin tarkoituksenmukainen ja palveleeko se parhaiten suomenkielistä seurakuntatyötä Raaseporin kunnan alueella. Raaseporin seurakuntayhtymän tai yksittäisten seurakuntien taholta ei ole Espoon hiippakunnan tuomiokapitulille erikseen esitetty, että rakenteellisiin muutoksiin olisi pakottavaa tarvetta. Kokonaisuuden hajanaisuus on antanut kuitenkin aihetta olettaa, että nykyisestä poikkeavat suomenkielisen seurakuntatyön rakenteet ja järjestelyt saattaisivat joiltakin osin olla tämänhetkisiä toimivampia ja tehokkaampia. Pohjan kirkkoherran viran avoimeksi tulo antoi Espoon hiippakunnan tuomiokapitulille luontevan tilaisuuden olla aktiivinen eri toiminta- ja kehittämismallien tarkastelussa.

Kysymys rakenteiden ja toimintamallien tarkoituksenmukaisuudesta kytkeytyy läheisesti myös kysymykseen kirkollisen työn ja erityisesti suomenkielisen seurakuntatyön resursseista Raaseporin kunnan alueella. Raaseporin seurakuntayhtymän taloudellinen tilanne näyttää tulevaisuudessa haasteelliselta. Karjaan suomalaisen seurakunnan piispantarkastuksen yhteydessä keväällä 2011 tuli painokkaasti esiin se näkemys, että taloudelliset resurssit eivät pitkään enää mahdollista nykyisen kaltaista kokonaisrakennetta, jossa on lukuisia pieniä seurakuntia ja sen myötä useita rakenteellisesti ja hallinnollisesti päällekkäisiä toimintoja. Taloudellisen tilanteen ja resurssien kehityksen vaikutusta suomenkieliseen seurakuntatyöhön pitkällä tähtäimellä ei kuitenkaan ole perusteellisesti arvioitu.

Tämän kartoituksen tavoitteena on tuottaa Espoon hiippakunnan tuomiokapitulille pohjatietoa em. avoimista kysymyksistä ja tukea sitä kautta päätöksentekoa. Pohjan suomalaisen seurakunnan kirkkoherran viran täyttämistä ja/tai muista mahdollisista asiakokonaisuuteen liittyvistä toimista päätetään tuomiokapitulissa kartoituksen tuottaman informaation pohjalta.

1.2. Kartoituksen tavoitteet

Kartoituksen tavoitteiksi on määritelty:

- Tiedon tuottaminen tuomiokapitulille Raaseporin seurakuntien suomenkielisen seurakuntatyön toiminta- ja kehittämismallien arvioimiseksi.
- Karjaan ja Pohjan suomalaisten seurakuntien nykyisten rakenteiden, resursien, vahvuuksien, kehittämistarpeiden ja tulevaisuuden näkymien kuvaaminen.
- Porvoon hiippakuntaan kuuluvien kaksikielisten seurakuntien suomenkielisen työn nykytilan ja tulevaisuuden suunnitelmien kuvaaminen.
- Yhtymän taloustilanteen hahmottaminen ja sen vaikutus suomenkieliseen työhön tulevaisuudessa.
- Erilaisten Raaseporin alueen suomalaisen seurakuntatyön rakenteellisten mallien tuottaminen ja arviointi.
- Konsultin näkemys jatkotoimenpiteistä

Kartoitustyön alusta lähtien on myös haluttu painottaa sen kohdistumista pääosin ja nimenomaan Espoon hiippakuntaan kuuluviin seurakuntiin – Karjaan ja Pohjan suomalaisiin seurakuntiin. Suomenkielisen työn olemassa olon tiedostaminen ja ymmärtäminen kaksikielisissä Porvoon hiippakunnan alaisissa seurakunnissa on kuitenkin nähty tärkeäksi.

2. Työn toteutus

Kartoitustyössä keskeisessä osassa olivat johdon, työntekijöiden ja luottamushenkilöiden haastattelut. Tapaamiset ja haastattelut suoritettiin seuraavassa järjestyksessä:

- Pohjan suomalaisen seurakunnan entinen vt. kirkkoherra Seppo Särkiniemi (7.10.2011)
- Lääninrovastin ja yhtymän edustajien tapaaminen (Lindström, Lindvik ja Raunio, 11.10.2011)
- Karjaan suomalaisen seurakunnan kirkkoherran (Lahtinen), henkilöstön ja luottamushenkilöiden tapaaminen (13.10.2011)
- Pohjan suomalaisen seurakunnan vt. kirkkoherran (Tervonen), henkilöstön ja luottamushenkilöiden tapaaminen (20.10.2011)

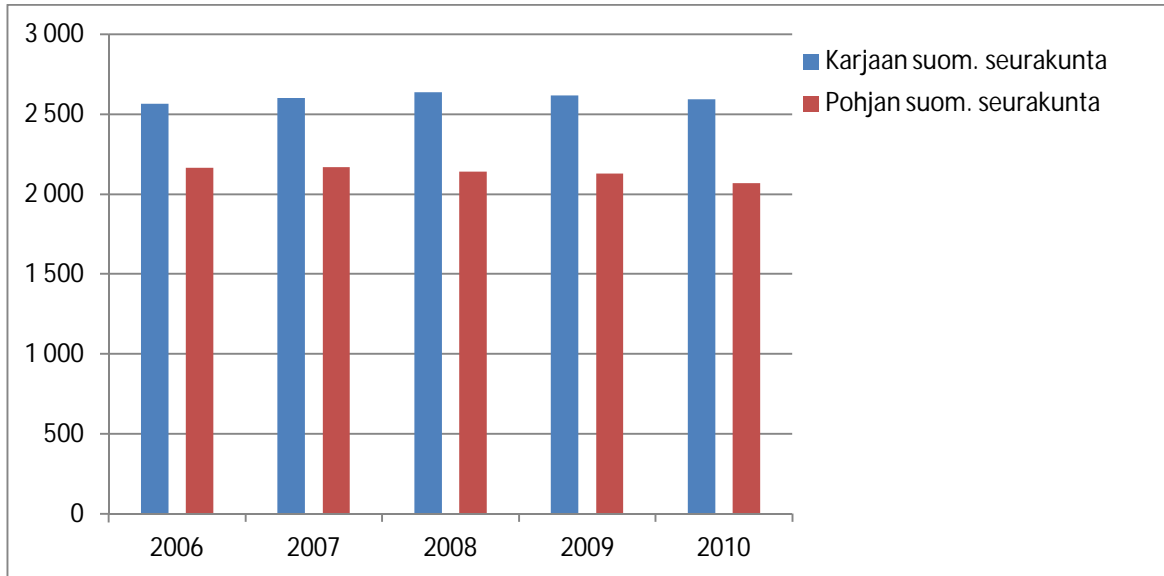
Tapaamiset toteutettiin avoimen keskustelun periaatteella, jossa minulla konsulttina oli mielesäni joitakin yleisiä kysymyksiä ennakolta. Tärkeänä kysymyksenä pidin esimerkiksi sitä, mitä kartoituksesta ja Pohjan seurakunnan kirkkoherran viran avoinna olemisesta ajatellaan. Keskustelut olivat monipuolisia ja niitä käytiin avoimessa ilmapiirissä. Mielipiteiden lisäksi haastattavat tekivät omia konkreettisia ehdotuksia siitä, miten toimintaa ja rakenteita tulisi Raaseporin alueella jatkossa järjestää. Näin kartoituksen tavoitteena oleviin eri kohtiin sai vastauksia ja kokonaisuus alkoi hahmottua entistä paremmin.

Kirkkoherrojen lisäksi sekä Karjaalla että Pohjassa olivat tapaamisissa mukana kaikki seurakunnissa työssä sillä hetkellä olleet työntekijät, lukuun ottamatta yhtä lomalla ollutta työntekijää. Karjaalla seurakuntaneuvoston kokous oli täysilukuinen, mutta Pohjassa neuvoston kokouksessa läsnä oli vain neljä jäsentä kirkkoherran lisäksi. Haastattelujen lisäksi kartoituksessa käytettiin apuna Karjaan suomalaisen seurakunnan piispaintarkastuksen 2011 materiaalia, taloustyöryhmän muistiota, yhtymän toiminta- ja taloussuunnitelmaa 2012 - 2013 ja talousarvioita vuodelle 2011 sekä tilinpäätöstietoja vuodelta 2010.

3. Keskeiset havainnot

Tässä luvussa esitetään keskeiset havainnot ja asiat, jotka nousivat esille haastatteluissa ja kuulemisissa. Lukuun on myös koottu kirjallisista lähteistä saatu, asiaan liittyvä, informaatio. Alaluvuittain kootussa tarkastelussa on yhdistetty koko haastattelu- ja muu aineisto. Näin esimerkiksi Karjaalla mainittu Pohjaa koskeva ajatus voi olla kohdassa 3.2. - Pohjan seurakunta. Alla olevassa taulukossa ja kuviossa kuvataan aluksi Karjaan ja Pohjan suomalaisten seurakuntien jäsenkehitystä:

VÄKILUKU	2006	2007	2008	2009	2010	kehitys 06-10		kehitys 08-10	
							%		%
Karjaan suom. seurakunta	2 566	2 602	2 636	2 616	2 593	27	1,05 %	-43	-1,63 %
Pohjan suom. seurakunta	2 166	2 170	2 139	2 128	2 068	-98	-4,52 %	-71	-3,32 %

Jäsenkehitys on molemmissa seurakunnissa vuosina 2008 – 2010 ollut laskeva. Pohjan seurakunnan jäsenmäärä on vuosina 2008 – 2010 vähentynyt 71:llä eli 3,32 %, joka on huomattavasti enemmän kuin Raaseporin yhtymässä keskimäärin ja miltei kaksinkertainen verrattuna Karjaan seurakuntaan vastaavana aikana. Vuosina 2006 – 2010 Pohjan seurakunnan jäsenmäärä väheni 98 jäsenellä eli 4,52 %. Ennakkotietojen mukaan Pohjan suomalaisessa seurakunnassa on vuoden 2011 lopussa jäseniä hieman alle 2 000. Suurin osa jäsenmäärän vähentymisestä johtuu muuttotappiosta, osan muuttaessa kuitenkin muualle Raaseporin alueella.

3.1. Karjaan suomalainen seurakunta

Yleisesti toimintaympäristöstä ja toiminnasta

Karjaata kuvattiin kasvavaksi paikkakunnaksi, jossa on helppo tehdä seurakunnan työtä, koska yleinen asenne kirkkoa kohtaan on vastaanottavainen. Seurakunta ja työyhteisö ovat sopivan kokoisia ja asioista on helppo sopia. Joku mainitsi Karjaan läpikulkupaikkana. Yhteistyötä tehdään Pohjan kanssa musiikkityössä (kanttorit sijaistavat toisiaan) sekä satunnaisesti lapsityössä, nuorisotyössä (konsertit) ja lähetystyössä. Karjaan suomalaisen seurakunnan seurakuntasihtööri sijaistaa Karjaan ruotsalaisen seurakunnan toimistosihtööriä. Pohjan suomalaisen seurakunnan rippileirejä järjestetään Karjaan (nykyisin yhtymän) leirikeskuksesta.

Seurakuntien toimintaympäristöön liittyen välimatkoja pidettiin nykyään luonnollisena asiana esimerkiksi työntekijöillä. Enää ei voi olettaa, että työpaikka on kotiovella. Mustion ja Karjaan keskustankin välimatka on 18 km. Lisäksi todettiin, että kirkkoonkin voi tarpeen tullen kuljettaa vuoroviikoin bussilla.

Raaseporin alueen seurakuntien virastotyöntekijät ovat pitäneet välillä keskenään antoisiksi koettuja kokouksia, joihin Karjaan seurakuntasihteerikin on osallistunut. Niissä on puhuttu mm. työnteon erilaisista käytännöistä.

Rakenteet, resurssit ja henkilöstö

Karjaan suomalainen seurakunta on henkilöstörakenteeltaan seuraavanlainen:

- kirkkoherra
- seurakuntapastori
- kanttori
- diakonissa
- lastenohjaaja
- seurakuntasihteerin, kirkkoherranvirasto

Karjaan ja Pohjan suomalaiset seurakunnat ovat aiemmin jakaneet kirkkoherran ja nuorisotyön virat. Lisäksi Karjaalla on ollut jo vuosia määräaikainen seurakuntapastori, jonka työstä noin 50 % on osoitettu nuorisotyöhön. Nuorisotyötä tekee myös osittain Karjaan seurakunnan lastenohjaaja.

Karjaalaiset on ylpeitä omasta seurakunnastaan ja hyvistä käytännöistään. Työntekijöiden mukaan heillä on todella hyvä henki, kaikki tekevät työtä keskenään ja ovat sitoutuneita työhönsä. Aina työnjako mm. nuorisotyössä ei ole helppoa, mutta menettelytavoista on voitu sopia. Ajatus jälleen tulossa olevasta mahdollisesta muutoksesta rasittaa työntekijöitä. Heidän mukaansa tässä kohdin on tärkeää muutoksen mahdollisimman hyvä ja oikea hoitaminen.

Talous

Tällä hetkellä Karjaan seurakunta saa euromääräisesti yhtymän toiseksi eniten erityisosuuksia (kts. s.17-18). Toistaiseksi tähän on yhteisesti suostuttu. Rahat vähenevät, mutta aktiivisen

toiminnan sanottiin säilyttävän silti ihmiset kirkon piirissä Karjaalla. Tilinpäätöksen 2010 mukaan Karjaan seurakunnan toimintamenot olivat 435.600 euroa, toimintatuotot 22.000 euroa ja toimintakate siten 413.600 euroa.

Vahvuudet

Suomenkieliset ovat Karjaalla keskimäärin ruotsinkielisiä nuorempia, sillä suomenkielisissä on paljon lapsiperheitä. Lapsi- ja nuorisotyön kerrottiin olevan seurakunnassa aktiivista. Lisäksi työyhteisöä kuvattiin innostuneeksi. Karjaalla työntekijän tulee mielellään olla kaksikielinen ja ymmärtää ruotsalaista kulttuuria, jotta pärjää työssään. Tästä johtuen työntekijöiden rekrytointi on haasteellista. Yhtymän näkökulmasta Karjaalla hallinto toimii hyvin.

Kehittämishaasteet

Merkittävin esille tullut heikkous ja kehittämistarve liittyi seurakunnan kokoon. Pienessä seurakunnassa, kuten Karjaalla, on heikot mahdollisuudet sijaisuuksien järjestämiseen. Esimerkiksi leirinohjaajan sairastuessa voi ainoa vaihtoehto olla koko leirin keskeyttäminen. Lisäksi Tammissaaren ja Karjaan välillä samoin kuin Karjaan ja Pohjan välillä sanottiin olevan "muuri". Henkisen muurin lisäksi maantiedettä ja välimatkoja kuvattiin hankaliksi.

Tulevaisuus

Karjaalla on positiivinen suhtautuminen yhteistyöhön Pohjan kanssa ja nykyistä yhteistyötä voisi heidän mukaansa vielä tiivistää. Samoin pohdittiin sitä, voisiko Karjaan kanttori Pohjan kanttorin jäädessä eläkkeelle hoitaa molempien tehtävät.

Tiiviimmän yhteistyön lisäksi Karjaalla on valmiutta seurakuntaliitokseen Karjaan ja Pohjan kesken, sillä siellä ajatellaan pienuuden ja tulevaisuudessa niukkenevan talouden tuovan toimintaan epävarmuutta. Muun muassa seurakuntaneuvostossa yhdistyminen nähtiin luonnollisena polkuna ja tämän päivän kehityksenä. Tälläkin hetkellä papit ja kanttorit tuuraavat toisiaan. Karjaan seurakunnassa korostetaan kuitenkin, että Pohjassa pitäisi olla oma pappi ja muitakin työntekijöitä. Yhden seurakunnan hyvänä puolena pidetään työnjakoa. Kun virka tulee auki, olisi yhdessä seurakunnassa helpompi jakaa töitä. Kappelimallin koettiin tuovan itsenäisyyttä, mutta sen käynnistämisen sanottiin vaativan konsultin apua. Mahdollisessa seurakunta-

liitoksessa olisi tärkeää saada Pohjaan viesti, että seurakunta ja paikallinen identiteetti pysyvät. Yhdistymisprosessi vaatii sekä työntekijöiden että luottamushenkilöiden koulutusta. Tässäkin työssä nähtiin ulkopuolinen apu tarpeellisena.

Yhdistymiskysymys nousee aina Karjaalla esille silloin, kun työntekijä vaihtuu, sillä Karjaa ja Pohja ovat kaksi pientä seurakuntaa ja lähellä toisiaan. Yhdistyminen koetaan osin pakon sanelemaksi ja siihen liittyy jonkin verran pelkoja. Yksi pelon aihe on mahdollisesti syntyvän uuden seurakuntakokonaisuuden laaja alue. Karjaalla on kuultu mm. pohjalaisten pelkäävän reuna-alueeksi jäämistä. Toinen esiin noussut huoli liittyy rippileireihin. Kun Karjaalla on jo nyt paljon omia nuoria tulossa leireille, pohdittiin sitä, miten se voisi enää ottaa Pohjasta lisää nuoria.

Haastatteluissa todettiin kuitenkin, että yhdistymisten onnistuminen riippuu paljon työntekijöistä, siitä miten he asiasta puhuvat seurakuntalaisille. Yhtenä uutena yhdistymisen (Karjaa ja Pohja) tuomana mahdollisuutena tuotiin esiin musiikkityön kehittäminen: konserttien järjestäminen ja suomenkielisen kuoron perustaminen. Diakoniatyön yhdistämistäkin pidettiin mahdollisena, sillä eri seurakunnissa on kuitenkin diakoniassa aikalailla samat toimintatavat. Osan mielestä diakoniatyössä pärjättäisiin vähemmällä viroilla, vaikka Karjaa ja Pohja olisivat yhtäkin seurakuntaa. Toisten mielestä koko uuden alueen ei nähty hoituvan yhdellä diakonilla, koska työ toimii vahvasti vapaaehtoisten varassa, jotka ovat paikallisia. Alue on myös laaja ja asiakkaiden kanssa voi olla pitkiä prosesseja, jotka sitovat aikaa ja työvoimaa. Mikäli yhdistymiseen päädytään, on tärkeää varmistua, että jatkossa myös Pohjassa saadaan kansliapalveluja. Kulku-yhteydet sieltä muualle ovat huonot, siksi on oltava oma auto. Lisäksi ennen mahdollisia "kuvia päätöksiä" tarvitaan yhteisiä forumeja, joissa voidaan puhua näistä asioista.

Karjaan luottamushenkilöiden mielestä tulee luopua ajatuksesta: "Se on meiltä pois". Uudessa tilanteessa kaikki olisi yhteistä ja siten "meidän". Luottamushenkilöt katsoivat, että nyt haetaan säästöjä eli jostain täytyy luopua ja mikäli yhdistymiseen mennään, uuden neuvoston tehtävänä on sitten päättää osaltaan talousarviosta ja jakaa määrärahat.

Karjaalla ei uskottu, että mahdollinen seurakuntaliitos Pohjan kanssa vaikuttaisi kirkosta eroamiseen, sillä Pohjassa erityisesti vanhempi väestö on melko pysyvää. Nähtiin, että Pohja voisi vain voittaa liitoksessa.

3.2. Pohjan suomalainen seurakunta

Yleisesti toimintaympäristöstä ja toiminnasta

Entisen Pohjan kunnan alueella kerrottiin olleen parhaimmillaan n. 7 000 asukasta, kuntaliitoksen ajankohtana asukasluku oli enää hieman alle 5 000. Väkiluvun kerrottiin edelleen vähenevän eikä keski-ikäistä väestöä ole kovin paljon, sillä teollisuuden työpaikat ovat vähentyneet. Näköpiirissä ei ole, että paikkakunnalle olisi tulossa uutta teollisuutta. Entinen kirkonkylän keskellä sijaitseva kunnantalo on vielä toistaiseksi tyhjillään ja mm. läheinen K-kauppa lopetti toimintansa 3.12.2011. Toiminnan jatkaminen olisi vaatinut niin suuria investointeja kiinteistöön, että liiketoimintaa ei enää nähty kannattavaksi Pohjankurussa. Entisen Pohjan kunnan alueella ei ole yläastetta tai lukiota, vaan lähimmät ovat Karjaalla. Alueen asukkaiden keskuudessa kuvattiin olevan epätoivoisuutta tulevaisuuden suhteen.

Seurakuntalaisissa on kokemusta, miten ensin ajettiin koko kunta alas ja nyt pelätään, mitä tapahtuu seurakunnalle. Osa seurakuntalaisista haluaa puolustaa omaa seurakuntaa ja vastustaa rakennemuutosajatuksia. Tähän liittyy pelkoa myös Karjaan ylivallasta. Historiassa on taisteltu itsenäisyyden puolesta ja mm. kielikysymys on ollut pinnalla. Aikanaan suomenkielisen seurakunnan saaminen oli iso juttu. 1980-luvulta lähtien kielikysymys jäi taka-alalle, mutta joku haastateltava koki, että Raaseporin myötä kieliasetelma on tullut uudestaan seurakuntaankin. Toisten mielestä Pohjan suomalaisen ja ruotsalaisen seurakunnan välillä ei ole minkäänlaista kilpailuasetelmaa. Ihmisten tasolla ja arjessa suomi ja ruotsi tulevat hyvin toimeen. Hyvänä esimerkkinä tästä mainitaan lapsi- ja nuorisotyö. Vaikeampi on hallinnon taso.

Seurakunnan tilaisuuksiin osallistumista kuvattiin vaatimattomaksi ja työmuodoissa kerrottiin jo pitkään olleen laskutrendi. Seurakuntaneuvostokin valittiin sopuvaalilla. Osallistumisen sanotaan aina olleen Pohjassa pientä. Esimerkiksi jumalanpalveluksiin osallistuu sunnuntaisin ksm. 5-20 hlöä. Paikkakunnalla ei ole koskaan ollut herätysliikkeitä, mutta vahva työväenliike. Väkiluvun yleisesti vähentyessä vähenee myös seurakuntalaisten määrä. Seurakunnassa kerrottiin olevan hiljaista pessimismia ja pettynyttä oloa johtamiseen ja huonosti hoidettuihin hallintoratkaisuihin.

Toiminnassa nähtiin myös positiivisia asioita. Päiväkerhoon tulee hyvin ja "automaattisesti" väkeä. Lähes puolet Pohjan seurakunnan 3-6 vuotiaista osallistuu perhekerhoon ja päiväker-

hoon. Viimeksi 10-synttäreillä oli 40 lasta ja samoin tänä syksynä (2011) järjestetyssä perhemessussa oli osallistujia yli 40, jota voidaan pitää Pohjan kohdalla erittäin hyvänä määränä. Postilla on suomalaisen ja ruotsalaisen seurakunnan yhteinen "helmi", diakoniatyön toimintapiste Pohjan liikekeskuksessa. Se on kirpputori, kahvila, ruokapaikka, jossa voi ruokailla pientä maksua vastaan ja paikka, jossa voi jutella seurakunnan työntekijän kanssa. Yhteydenottojen kerrottiin lisääntyneet, sillä ihmisillä on taloushuolia. Esimerkiksi haastatteluajankohdan aamu- na diakonin vastaanotolla kävi noin 10 hlöä. Nuorisotyö mainittiin myös positiivisena työalana, vaikka nuorten illoissa osallistujia saattaa olla vain pari kolme.

Yhteistyöstä todettiin, että Karjaalla ja Pohjalla ei ole varsinaista viikkotoiminnan yhteistyötä. Sen sijaan kanttoreiden keskinäinen yhteistyö ja sijaisuudet on ollut itsestään selvää jo pitkään. Puhutaan jopa "meidän kanttoreista". Yhteistyötä on kuvattu jo kohdassa 3.1.

Pohjan laaja alue tuli myös esille, mutta toisaalta ihmisten sanottiin Pohjassa liikkuvan helposti autoilla.

Rakenteet, resurssit ja henkilöstö

Viime vaalit olivat sopuvaalit, mutta seurakuntaneuvosto uusiutui silti melko paljon ja nykyisessä neuvostossa on vain 3-4 kauemmin ollutta edustajaa. Neuvoston lisäksi seurakunnassa on diakoniatyön johtokunta. Henkilöstörakenteeltaan Pohjan suomalainen seurakunta on seuraavanlainen:

- kirkkoherra
- kanttori
- diakoni
- diakonia-avustaja
- nuorisotyönohjaaja
- lastenohjaaja
- kanslisti

Diakonia-avustajan palkkakuluista seurakunta maksaa vain 10 % ja SPR 90 %. Kanslistin tehtävistä 50 % on yhtymän hautatoimen hoitoa. Tehtävään on vaikea saada sijaista, koska kukaan muu ei halua hoitaa hautatoimen tehtäviä. Tällä hetkellä myös Pojo svenskan kanslisti tekee

osin yhtymän tehtäviä. Nuorisotyö tapahtuu Pohjan alueella ja esimerkiksi Pohjan ala-asteen kouluissa.

Työntekijöiden sanottiin olevan hyviä ja ammattitaitoisia. Kaikki tekevät kaikkea, vanhalla talo-koohengellä ja suurin osa ilmeisesti mielellään. Heillä on kuitenkin turvallisen, ja pysyvän, esimiehen kaipausta. Lisäksi kaksikielisyyden koettiin vaikuttavan rekrytoinnissa, sillä kaikkia kie- livaatimus ei houkuttele.

Talous

Pohjan seurakunnassa puhutaan edelleen siitä, miten seurakunta omistaa saaren, joka ostettiin "suuruuden aikana". Raaseporin yhtymän myötä omaisuus ja omistusoikeus siirtyivät kuitenkin yhtymälle.

Pohjan suomalaisen (ja ruotsalaisen) seurakunnan saamia erityisosoituksia (kts. s.17-18) ei koeta kaikissa seurakunnissa oikeudenmukaisiksi. Esimerkiksi suomalaisen seurakunnan kanssa samankokoinen Snappertuna ei saa erityisosoituksia lainkaan yhtymän talousarviossa. Tilinpäätök- sen 2010 mukaan Pohjan seurakunnan toimintamenot olivat 422.800 euroa, toimintatuotot 32.300 euroa ja toimintakate siten 390.500 euroa.

Vahvuudet

Vanhemman väen sanottiin olevan hyvin sitoutuneita toimintaan ja perusseurakuntalaisia ku- vattiin sinnikkäiksi, vaikka Pohjassa on koettu kovia. Seurakunnassa nähtiin myös olevan yh- teistyökykyä. Vahvuudeksi mainittiin sekin, että perhekerhoon tulee uusia ihmisiä.

Yhtymän näkökulmasta Pohjassa hallinto toimii tällä hetkellä hyvin.

Kehittämishaasteet

Suurimpana haasteena pidettiin sitä, miten löytää keinot ja kertoa mallista, jolla ratkaistaan Pohjan seurakunnan toiminnalliset ja taloudelliset ongelmat. Luottamushenkilöiden sanottiin ymmärtävän muutostarpeen, jos vain faktoja tuodaan riittävän selkeästi esille. Osa muisteli, miten ennen vanhaan Pohjan seurakunnassa olivat salit täynnä väkeä. Nyt esimerkiksi lapsi- messuihin ei tule lapsia.

Seurakunnassa nähtiin tarvetta vahvemmalle suunnittelulle ja tarve olla enemmän kentällä ihmisten parissa. Tämä ei riipu hallinnon rakenteesta. Seurakunnassa kyseltiin miten löytää keinot kohdata ihmisiä paremmin. Nyt esimerkiksi vuosittain on reilut 20 rippikoululaista. Olisiko mahdollista toteuttaa vaikka vierailu jokaisen kotiin?

Tulevaisuus

Haastatteluissa tuli esille, miten nyt tulisi Pohjankin seurakunnan kohdalla hakea pitkän ajan ratkaisua. Perspektiivin tulisi olla vähintään 30 vuotta. Esille nostettiin Pohjaa koskien kolme erilaista mallia:

1. Jatketaan nykyiseen tapaan ja täytetään avoinna oleva kirkkoherran virka
2. Sama kuin em. vaihtoehto, mutta lisätään yhteistyötä
3. Karjaan suomalainen ja Pohjan suomalainen seurakunta liittyvät yhteen

1) Oman kirkkoherran saamista Pohjan seurakuntaan pidettiin yhtenä mahdollisuutena ja siitä esitettiin toiveita. Viran uudelleen täyttäminen vaatisi tosin paljon kapituliilta. Virkaan tulisi valita henkilö, joka tiedostaa selkeästi yhtymämallin vaatiman yhteistyön toimintatavan. Viran auki julistaminen voisi lisäksi tuoda hankaluuksia jatkossa, sillä taloustilanteen ja väkiluvun kehityksen takia sekä henkilöstömäärää että toimintaa on tarkasteltava kriittisesti.

2) Yhteistyön lisäämiseen liittyy ajatus jatkoajasta. Siinä pyritään ensin yhteistyötä lisäämällä saamaan aikaan kaivattuja tuloksia ja jollei niihin päästä, niin sitten vasta suunnitellaan yhdistymistä. Omaisuuden myyminen ja toiminnan karsiminen liittyvät myös tähän jatkoajamalliin. Pohjan "entisen omaisuuden" myymistä tosin vaikeuttaa se, että se on nykyisin yhtymän omaisuutta. Tässä mallissa kirkkoherran virka voisi olla määräaikainen.

3) Suuri osa haastatelluista ei nähnyt Pohjan suomalaisen seurakunnan itsenäisyydelle enää perusteita, johtuen sen tulevaisuuden näkymistä. Heidän mielestään vaihtoehtoja ei ole kovin paljon ja yhdistymistä pidettiin mahdollisuutena. Karjaan ja Pohjan muodostama uusi seurakunta nähtiin selkeänä ja luontevana vaihtoehtona tulevaisuuden rakennemalleja ajatellen. Tässä mallissa muodostettaisiin nimenomaan uusi seurakunta, ei vain liitettäisi Pohjaa Karjaaseen. Uuden seurakunnan katsottiin luovan riittävän ison yksikön, kunhan vain hallinnollisesti pidet-

täisiin minimirakenne. Tärkeää olisi myös ottaa huomioon toiminnan turvaaminen koko uuden seurakunnan alueella. Sortomielikuvaa ei saisi syntyä. Kaikkein tärkeimpänä nähtiin toiminnallisen itsenäisyyden takaaminen. Toiminnallisella itsenäisyydellä tarkoitettiin omaa pappia, omaa viikkotoimintaa ja viraston palvelujen pelaamista. Lähtöä avoimelta pöydältä liikkeelle mm. virkojen osalta pidettiin niin ikään tärkeänä.

Edelleen vaihtoehtona tuotiin esille malli, jossa nykyisestä Pohjan suomalaisesta seurakunnasta tehtäisiin oma toiminnallinen yksikkö, joko kappeliseurakunta tai seurakuntapiiri. Tällä tavalla asiassa olisi helpompi lähteä liikkeelle.

Käytännössä mahdollisen yhdistymisen nähtiin Pohjassa vaikuttavan mm. diakoniatyöhön, johon sanottiin kohdistuvan enemmän paineita, mikäli oma pappi lähtee Pohjan alueelta. Yhdistymisen nähtiin Pohjassa voivan vaikuttaa myös nuorisotyöhön ja tarpeeseen liikkua enemmän, sillä Karjaalla ei ole omaa nuorisotyöntekijää. Tämän tapaisissa tehtävämuutoksissa olisi tärkeää kuunnella työntekijöitä.

Pohjassa näytti olevan valmiutta sopeutua yhdistymiseen. Osa piti muutosta ja työntekijöiden vaihtuvuutta sekä uralla etenemistä luonnollisena asiana. Luottamushenkilöiden joukossa osa taas ei ollut valmis yhdistymiseen, vaan pelkäsi sen tuovan seurakuntaan jäsenkatoa. Tästä asiasta seurakuntaneuvosto oli tosin erimielinen.

Pohjan seurakunnassa oli pettymystä kapitulिन toimintaan liittyen kartoituksen tekemiseen ja kirkkoherran viran täyttämättä jättämiseen, sillä seurakuntaneuvostossa oli kesän 2011 aikana odotusta kapitulिन yhteydenotosta. Haastatteluissa kerrottiin myös itse kartoitustyön hämmentävän. Osa piti sitä pelkkänä muodollisuutena ja yhdistämistä jo päätettynä. Pohjan seurakuntaneuvosto esitti toivomuksen, että tämän kartoituksen valmistuttua tuomiokapituli hoitaisi myös tiedotuksen, jottei paikallisesti jouduttaisi selvittämään tiedotusvälineille raportin johtopäätöksiä tai sisältöä.

3.3. Kaksikieliset seurakunnat

Kartoitustyön yhtenä tavoitteena oli Porvoon hiippakuntaan kuuluvien kaksikielisten seurakuntien suomenkielisen työn nykytilan ja tulevaisuuden suunnitelmien kuvaaminen. Tässä kohdin esitetään kuitenkin vain lyhyt yhteenveto havainnoista, sillä haastattelujen perusteella näytti yksimielisenä kantana olevan tyytyväisyys suomenkielisen työn hyvään järjestelyyn yhtymän kaikissa kaksikielisissä seurakunnissa. Koska kartoituksen pääpaino oli Karjaan ja Pohjan suomalaisissa seurakunnissa, kartoitusta tehtäessä ei kuitenkaan haastateltu erikseen esimerkiksi suomenkielistä työtä tekeviä ruotsinkielisten seurakuntien työntekijöitä.

Esimerkiksi Tammisaassa kerrottiin suomenkielisen työn toimivan erittäin hyvin ja se tarjoaa tarvittavat palvelut. Suomenkielisellä työllä on oma kappalainen ja nuorisotyöntekijä. Snapper-tunankin suomenkieliset tekevät yhteistyötä Tammisaaren kanssa mm. rippikoulutyössä. Huomiota kiinnitettiin siihenkin, että suomenkielisten osuus Tammisaassa on laskenut 20 vuodessa. 1980-luvulla heitä oli 1.600 nyt vain 1.100. Ajan todettiin muutenkin muuttuneen. Tammisaassa ei ole enää aktiivista halua yhteen omaan suomenkieliseen seurakuntaan.

Yhden suomalaisen seurakunnan perustamista kattamaan koko Raaseporin alueen suomenkielistä työtä ei pidetty hyvänä ajatuksena. Sen toiminta olisi vaikeaa ensinnäkin välimatkojen takia. Esimerkiksi Mustion ja Tenholan välimatka on n. 60 km. Toiseksi nähtiin, että siinä pitäisi kuitenkin olla kaksikielisiä virkoja, koska työtä ei riittäisi pelkästään suomenkielisten parissa, ainakaan Tammisaaren ja Snappertunan alueella. Ei nähty myöskään hyväksi politiikaksi korostaa erikseen suomenkielistä työtä, jakaen näin tällä hetkellä olevat kaksikieliset seurakunnat. Parempana pidettiin etenemistä nykyisellä hyvällä yhteistyöllä. Neljänneksi tuotiin esille tilakysymys. Mistä saataisiin toimitilat, jos koko Raaseporin alueelle luotaisiin yksi suomenkielinen seurakunta? Todennäköinen vaihtoehto olisi tilojen vuokraaminen ruotsinkielisiltä ja yhteistyöheidän kanssa.

Haastatteluissa tuotiin lisäksi esille, että kaksikielisten alueiden ymmärrys yleensä kirkossa on vähäistä. Kaksikielisille alueille on hankala saada työvoimaa ja puhtaasti suomenkielisten sopeutuminen toisenlaiseen kulttuuriin voi olla vaikeaa.

3.4. Raaseporin seurakuntayhtymä

Yleisesti

Yhteistyön lisäämisen seurakuntien kesken todettiin olevan kiinni asenteesta. Nyt on helpompaa välttää yhteistyötä. Syyksi mainittiin, että kaikki eivät vielä näe yhtymää ”yhteisenä pesänä”. Tällä hetkellä yhtymässä yhteisiä toimintoja ovat sairaalasielunhoito ja perheasiain neuvottelukeskus. Yhtymän puitteissa tapahtuvan yhteistyön uskottiin tuovan säästöjä myöhemmin tulevaisuudessa. Tässä vaiheessa on kuitenkin monenlaista sopimista ja järjestelyn tarvetta, esimerkiksi resurssien kohdalla. Esille nostettiin tapaus, jossa Karis svenska ei voinut ottaa Pojo svenskasta lisää rippikoululaisia, sillä tilat ja työvoimaresurssit rajoittivat tulijoiden määrää.

Raaseporin seurakuntayhtymän kokonaisväkiluku (31.12.) on yhtymän olemassa olon aikana kehittynyt seuraavasti:

VÄKILUKU	2008	2009	2010	kehitys 06-10	%
Yhtymän seurakunnat	23 944	23 639	23 420	-524	-2,19 %

Vuosina 2008 – 2010 yhtymään kuuluvien seurakuntien jäsenmäärä on siten vähentynyt 524 jäsenellä (-2,19 %).

Yhtymässä ei koeta kieltä ongelmana, eikä pidetä kielijaon esille nostamista hyvänä asiana. Ongelmaksi koettiin yhtymän kannalta kuitenkin se, että seurakunnat saavat liian helposti itse päättää viroistaan ja sitoa näin palkkarahoja. Toiseksi kehittämiskohteeksi mainittiin perussääntö. Pohjassa todettiin yhtymän palvelevan hyvin ja kaiken toimivan. Pohjan tavoin osa on myös perussääntöön tyytyväisiä ja pitää sitä kevyenä ja hyvänä. Yhtymässä ja osassa muita seurakuntia halutaan taas perussääntöön harmonisointia, sillä nykyistä erityisuuksien jakoa on vaikea perustella. Perussääntöön yhteydessä tehdyn jakokaavan mukaan, jota on noudatettu mm. vuoden 2011 talousarviossa, yhtymä saa 46,60 % verotuloista ja loput 53,40 % jaetaan seurakunnille. Suurin osa seurakunnille jaettavasta osuudesta eli 82,77 % jaetaan jäsenmäärän 31.12.2008 mukaan, joka oli Karjaan suomalaisessa seurakunnassa 2 636 (2 593 v. 2010) ja Pohjan suomalaisessa seurakunnassa 2 139 (2068 v. 2010). Näin ollen erityisuuksin jaetta-

vaksi jää 17,23 % seurakuntien koko määrärahasta. Vuoden 2011 talousarviossa tämä *erityis-
osuuksien jaettava summa oli 494 895 euroa*. Erityisosuudet jaetaan tarpeen mukaan. Vuoden 2011
talousarviossa Pohjan suomalainen sai euromääräisesti eniten eli 145 499 euroa (40,66 %) ja
Karjaan suomalainen 135 304 euroa. Yhtymän seurakuntien prosentuaaliset erityisosuudet
olivat vuoden 2011 talousarviossa:

Pojo svenska	41,46 %
Pohjan suomalainen	40,66 %
Karjaan suomalainen	34,08 %
Bromarvs	30,97 %
Tenala	13,07 %
Karis svenska	4,66 %
Ekenäs-Tammisaari	2,11 %
Snappertuna	0 %

Karjaan ja Pohjan suomalaisille seurakunnille erityisosoituksilla on huomattava merkitys, sillä ne
ovat n. 1/3 kummankin seurakunnan määrärahoista.

Yhtymän talous

Kirkollisveron suuruus on 1,45 % ja yhtymän taseen ylijäämä 31.12.2010 oli 1,8 milj. euroa.
Molemmat vuodet Raaseporin yhtymän perustamisesta lähtien ovat kuitenkin olleet alijäämäi-
siä ja hyväksytyn Talousarvion 2011 sekä TTS:n vuosille 2012 - 13 mukaan kehitys näyttää
jatkuvan. Näin ollen yhtymän taloustilannetta voi pitää huolestuttavana. Jotain on tehtävä, sillä
nykyisellä alijäämävauhdilla rahavarat riittävät ja tase kestää vain arviolta 3-4 vuotta.

YHTYMÄN TULOSLASKELMA	2009	2010	TA 2011	TS 2012	TS 2013
Toimintatuotot	1 012 316	1 029 056	916 980	924 400	929 200
Toimintakulut	-5 931 884	-6 292 460	-6 207 930	-6 227 000	-6 250 500
Toimintakate	-4 919 568	-5 263 404	-5 290 950	-5 302 600	-5 321 300
Verotulot					
Kirkollisvero	4 981 952	4 850 543	5 075 000	5 080 000	5 090 000
Osuus yhteisöveroista	377 429	449 851	450 000	450 000	455 000
Verotuskulut	-104 228	-109 363	-96 000	-97 000	-98 000
Keskusrahastomaksu	-272 560	-279 966	-270 000	-275 000	-280 000
Toimintatuet	108 000	54 000	54 000		
Rahoitustuotot ja -kulut	30 504	17 068	50 100	60 100	60 100
Vuosikate	201 529	-281 271	-27 850	-84 500	-94 200
Poistot	-462 276	-477 315	-509 660	-500 000	-500 000
Satunn. Tuotot/kulut	-9 324	0			
Tilikauden alijäämä	-270 071	-758 586	-537 510	-584 500	-594 200

Rahavarojen riittävyys 31.12.2010 oli 84 pv, kun se kirkossa keskimäärin oli 208 pv, Porvoon hiippakunnassa 159 pv ja Espoon hiippakunnassa 205 pv.

Ottaen huomioon em. kehitys yhtymässä on aloittanut toimintansa taloustyöryhmä, jonka tehtävänä on miettiä keinoja talouden tasapainoittamiseksi. YKN:lle jätetyssä ehdotuksessa on ensinnäkin kiinnitetty huomiota siihen, että yhtymä kuitenkin toistaiseksi on velaton. Työryhmä on ehdottanut tärkeimpänä tasapainotuskeinona kaikkien suurempien investointien jäädyttämistä. Muita ehdotuksia ovat: erilaiset rationalisoinnit, yhteistyön lisääminen, kiinteistöjen vähentäminen, palkkauskielto, henkilöstöpolitiikan yhtenäistäminen, mahdollisuus veroprosettien muutokseen ja rakennemuutoksilla aikaan saatavat kustannussäästöt.

Tulevaisuus

Yhtymällä ei ole omaa strategiaa, jossa hahmotettaisiin tulevaa toimintaa ja rakenteita. Kiinteistöstrategiaa ollaan kuitenkin luomassa. Yhtymän tason tulevaisuudesta keskusteltaessa haastateluissa tuli selkeästi esille tarve vähentää seurakuntien määrää, joita nyt runsaan 23.000 jäsenen yhtymärakenteessa on kahdeksan. Esiin nousi kaksi mallia:

1) Raaseporin alueella olisi kolme seurakuntaa: Karjaan ja Pohjan muodostama suomalainen seurakunta, Karis svenskan ja Pojo svenskan muodostama yksi seurakunta sekä Tammisaari, johon liittyisivät muut seurakunnat. Joku ehdotti, että osa Snappertunasta voisi liittyä Karis/Pojo –seurakuntaan. Tässä mallissa haasteeksi nähtiin maantiede ja etäisyydet.

2) Raaseporin alueella olisi vain kaksi seurakuntaa: Raaseporin ruotsalainen seurakunta ja Raaseporin suomalainen seurakunta. Osa nykyisistä seurakunnista voisi olla kappeleita. Tässäkin mallissa olisi tärkeää korostaa oman seurakuntatyön säilymistä ja jatkumista sekä paikallisten ratkaisujen ja palvelujen turvaamista. Esimerkiksi messut pidettäisiin edelleen omissa kirkoissa. Työntekijät olisivat suurelta osin yhtymän työntekijöitä, jolloin liikkuminen yhtymän alueella olisi luontevaa. Säästöä tulisi myös sitä kautta, että mm. Pohjan ja Karjaan viraston työtä hoitaisi yksi ihminen, joka palvelisi sekä ruotsiksi että suomeksi. Tehtäviä tulisi myös arvioida kokonaisuudesta käsin ja mitoittaa ne oikein (kirkon tilastoja apuna käyttäen), jotta nähdään, missä olisi tehostamisen varaa. Lisäksi toimitusten varaukset voisi tehdä koko yhtymässä yhdestä paikasta.

Tulevaisuuden rakenneratkaisuja pohdittaessa nousi esiin myös mahdollinen Hangon kaupungin kuntaliitos Raaseporin kanssa. Se voisi tuoda Raaseporin seurakuntayhtymään kaksi seurakuntaa lisää ja haasteen myös talouden tasapainottamiseen.

4. Yhteenveto

Suomenkielistä seurakuntatyötä tehdään Karjaan ja Pohjan suomalaisissa seurakunnissa ja yhtymän kaksikielisissä seurakunnissa. Porvoon hiippakunnan alaisten kaksikielisten seurakuntien

tekemään suomenkieliseen työhön ja sen rakenteisiin ei tässä kartoituksessa nähty tarpeelliseksi puuttua. Yhtymän johtavia viranhaltijoita sekä Karjaan ja Pohjan suomalaisten seurakuntien kirkkoherroja, työntekijöitä ja luottamushenkilöitä haastatteleamalla pyrittiin saamaan mahdollisimman hyvä kuva seurakuntien toiveista, odotuksista, epäilyksistä ja ehdotuksista tulevaisuutta ajatellen. Tätä kuvaa täydensi käytettävissä ollut kirjallinen materiaali.

Kartoituksen keskeisenä kysymyksenä on ollut, täytetäänkö Pohjan suomalaisen seurakunnan kirkkoherran virka ja jatkaako seurakunta itsenäistä elämäänsä, kuten tähänkin asti, vai onko parempi vaihtoehto etsiä laajempia rakenteellisia muutoksia. Tässä kohdin olennainen kysymys on myös pohtia sitä, mitkä ovat ne ongelmat, joihin haetaan ratkaisua. Kartoitustyössä esille ratkaisua kaipaavina ongelmina nousivat:

- yhtymän kiristynyt taloustilanne
- tarve vähentää kiinteistöjä koko yhtymän alueella
- Pohjan alueen laskeva asukasmäärä ja seurakunnan hiipuva jäsenkehitys
- työyhteisön pienuudesta aiheutuva toiminnan haavoittuvuus ja työn jakamisen vaikeus
- hallintorakenteiden päällekkäisyys, johtuen seurakuntarakenteesta yhtymän alueella
- toiminnan ja työntekijämäärän sopeuttaminen laskevaan jäsenkehitykseen
- miten yhtymässä järjestetään tehtävät niin, että sielläkin hoituvat sijaisuudet?
(Pohjan suomalaisen seurakunnan kanslisti hoitaa yhtymän hautaustoimea, johon tehtävään on vaikea saada sijaista)

Seurakuntien jäsenkehitys on ollut Karjaan ja Pohjan suomalaisissa seurakunnissa laskeva vuosina 2008 – 2010. Laskeva kehitys on näkynyt Pohjassa vielä selvemmin. Sekä Karjaa että Pohja saavat yhtymältä erityisosoituksia määrärahojen jaossa, mikä on mahdollistanut toistaiseksi nykyisen tasoisin toiminnan. Erityisosoitusten jakoon saattaa jatkossa kohdistua muutospaineita, sillä kaikki eivät koe nykyistä jakoa oikeudenmukaiseksi. Väkiluvun edelleen Pohjassa laskiessa voi myös nykyisen jäsenmäärään 31.12.2008 perustuvan jako-osuuden perustelu olla vaikeaa.

Karjaa ja Pohja ovat molemmat pieniä seurakuntia ja työyhteisöjä, joissa yhtä tehtävää hoitaa yksi ihminen tai osa-aikaisesti kaksi. Tämä tuo toimintaan haavoittuvuuden mahdollisuuden,

kun sijaisia ei ole. Näin ollen myös työnjakaminen on vaikeaa. Lähellä toisiaan olevat seurakunnat ovat jo kuitenkin pitkään tehneet yhteistyötä ja mm. kanttorit ovat tottuneet sijaistamaan toisiaan.

Molemmissa seurakunnissa suhtaudutaan yhteistyöhön positiivisesti, Karjaalla jopa yhdistymiseen huomattavan positiivisesti. Yhdistymisajatus saa kannatusta tai ainakin ymmärrystä myös Pohjassa niin luottamushenkilöiden, johdon kuin työntekijöidenkin keskuudessa. Isona kysymyksenä molemmissa seurakunnissa nousi esiin, miten yhdistymistilanteessa taattaisiin toiminnan jatkuminen erityisesti Pohjassa. Tärkeäksi nähtiin erityisesti oman papin läsnäolo Pohjassa. Laajentuva alue nähtiin myös haasteeksi ja työntekijöiden toimenkuvaa muuttavaksi tekijäksi.

Kartoitustyö nosti esiin monenlaisia keskenään ristiriitaisiakin näkemyksiä mahdollisista rakennatarkoituksista, jotka esitetään ohessa vielä kootusti:

- 1) Pohjan suomalaisen seurakunnan kirkkoherran virka täytetään ja seurakunta jatkaa toimintaansa itsenäisenä yhtymäseurakuntana
- 2) Samoin kuin em. mutta yhteistyötä lisätään
- 3) Karjaan ja Pohjan suomalaiset seurakunnat muodostavat yhden uuden seurakunnan
- 4) Koko Raaseporin alueelle muodostuu kolme seurakuntaa: Karjaan ja Pohjan muodostama suomalainen seurakunta, Karjaa ja Pohjan ruotsalaisten seurakuntien muodostama yksi ruotsalainen seurakunta sekä Tammisaaren ruotsalainen seurakunta, johon liittyisivät loput seurakunnat.
- 5) Raaseporin alueelle muodostetaan kaksi seurakuntaa: Raaseporin ruotsalainen ja Raaseporin suomalainen seurakunta.
- 6) Toisaalta ajatusta koko Raaseporin alueen kattavasta ja kokoavasta suomenkielisestä seurakunnasta ei pidetty toivottavana eikä realistisena.

5. Johtopäätökset ja esitykset jatkotoimista

Kartoitustyön johtopäätös on, että Raaseporin alueella tarvitaan suomenkielisten seurakuntien toimintaan ja rakenteisiin vaikuttavia muutoksia. Yhtymällä ja sen talouteen vaikuttavilla ratkaisuilla on tässä merkittävä rooli, mutta Espoon hiippakunnan tuomiokapituli voi omalta osaltaan parantaa suomenkielisen seurakuntatyön toimintaedellytyksiä jatkossa. Siksi konsultin kartoitustyön tuloksena Espoon hiippakunnan tuomiokapitulille esitetään, että:

- Selvitetään tarkemmin mahdollisuus yhdistää Karjaan ja Pohjan suomalaiset seurakunnat yhdeksi seurakunnaksi, jonka nimeksi voisi tulla Raaseporin suomalainen seurakunta
- Selvityksessä lähtökohdaksi otetaan seurakuntatyön turvaaminen erityisesti Pohjan alueella
- Tutkitaan mahdollisuus organisoida uusi seurakunta kappeli- tai piirimallin avulla

Uuden seurakunnan yhteenlaskettu väkiluku olisi n. 4.500 jäsentä. Tämän hetken henkilöstömäärä, mukaan laskien Pohjan vt. kirkkoherra, on 13. Vaikka uusikaan seurakunta ei olisi henkilöstöltään kovin suuri, antaisi se kuitenkin mahdollisuuden nykyistä paremmin jakaa töitä ja järjestää sijaisuuksia. Mikäli tarkempaan selvitystyöhön lähdetään, tuonee se myös tietoa siitä, mikä olisi optimaalinen tavoiteltava työntekijämäärä. Rakennemuutos tukisi myös yhtymän tavoitteita koskien talouden tasapainottamista.